
زندگی من

آنا تول فرانس

فریبا مجیدی

انتشارات سخن

انتشارات سخن

خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه،

خیابان سعید نظری، شماره ۴۸

تهران، پ. م. ۶۶۴۰۵۰۰

www.sokhanpub.com

E.mail: Sokhanpub@yahoo.com

Instagram.com/sokhanpublication

Telegram.me/sokhanpub

زندگی من

آنا تول فرانس

ترجمه: فریبا مجیدی

چاپ اول: ۱۳۹۹

لیتوگرافی: صدف

چاپ: سامان

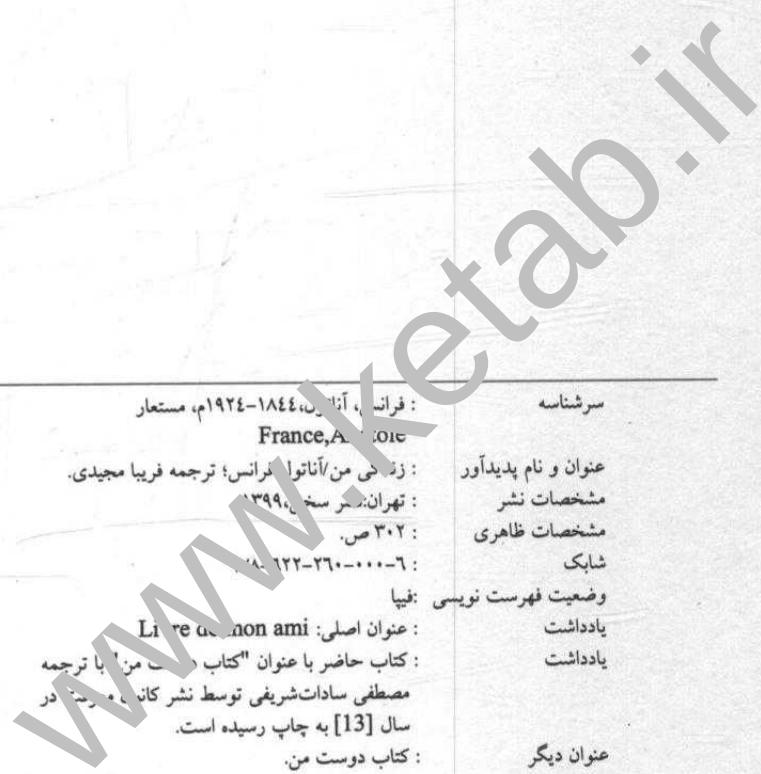
تیراژ: ۵۵۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۶۰-۰۰۰-۶

تلفن تماس برای تحویل کتاب در تهران و شهرستان‌ها

۶۶۹۵۳۸۰۴ و ۶۶۹۵۳۸۰۵

فروش آنلاین و پشتیبانی سایت: ۶۶۹۵۲۹۹۶

سرشناسه	فرانس، آناول، ۱۸۴۴-۱۹۲۴م، مستعار France, A. 1016
عنوان و نام پدیدآور	ژرژ کی من / آناول فرانس؛ ترجمه فریبا مجیدی.
مشخصات نشر	تهران: نشر سخن، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۰۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۶۰-۰۰۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: Livre de mon ami
یادداشت	کتاب حاضر با عنوان "کتاب دوست من" با ترجمه مصطفی سادات شریفی توسط نشر کاندل، مرتب در سال [۱۳] به چاپ رسیده است.
عنوان دیگر	کتاب دوست من.
موضوع	داستان‌های فرانسه - قرن ۱۹م.
موضوع	French fiction - 19th century
شناسه افزوده	مجیدی، فریبا، ۱۳۶۱-، مترجم
رده‌بندی کنگره	PQ۲۳۸۶:
رده‌بندی دیویی	۸۴۳/۹۱:
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۳۴۸۴۴:

باد: اناست مترجم

فرانسوا آناتول تیبو^۱ معروف به آناتول فرانس، نویسنده، شاعر، روزنامه‌نگار و منتقد ادبی مشهور فرانسوی، نگارش خاطرات خویش را در چهل و یک سالگی آغاز کرد. نخستین اثر از این مجموعه خاطرات، «کتاب دوست من»^۲ است که اکنون با عنوان «زندگی من»^۳ بهش روی شماس است. از عنوان اصلی این اثر، این‌طور برداشت می‌شود که خاطرات دوست آناتول فرانس است، اما در حقیقت، این چنین نیست و آناتول فرانس ورای چهره‌ی قهرمان کتاب که پیئر نوزیئر^۳ نام دارد، خود را پنهان کرده تا بهتر به شرح خاطرات خود پردازد و از طرفی، در صفحات آغازین

---

1. François-Anatole Thibault

2. Le Livre de mon Ami

3. Pierre Nozière

این کتاب، آناتول فرانس از زندگی با عنوان دوست دیرینش یاد می‌کند. وقتی این اثر در ۱۸۸۵ منتشر شد، آناتول فرانس همراه با یادداشتی آن را به ارنست دوده^۱، روزنامه‌نگار فرانسوی هدیه داد، در آن یادداشت، آناتول فرانس خاطرنشان کرد که هر آنچه در این کتاب به پیتر نوزیتر مربوط می‌شود، کاملاً خاطرات دوران کودکی خود اوست، به جز مسائلی مثل شال پدر آناتول فرانس که کتاب‌فروش بود و نه پزشک. همین دلایل باعث شد تا عنوان «زندگی من» را برای این اثر انتخاب کنم.

در بخش نخست این کتاب، آناتول فرانس به شرح خاطرات دوران کودکی و نوجوانی خود با نام «پیتر نوزیتر» می‌پردازد و در بخش بعد، خاطرات دوران کودکی دخترش سوزان را با ما در میان می‌گذارد و در بخش آخر، گفتگویی با من^۲ در مورد قصه‌های پریان میان سه شخصیت نقل می‌کند.

پس از این اثر، از مجموعه خاطرات آناتول فرانس، کتاب پیتر نوزیتر در ۱۸۹۹، پیتر کوچولو^۳ در ۱۹۰۸ و زندگی در آغوش گل‌ها^۴ در ۱۹۲۲ یعنی دو سال پیش از درگذشت او به چاپ رسید.

پس از این توضیح کوتاه، برای آشنایی خواننده گرامی این متن، ضروری دانستم بخشی از سخنان دکتر قاسم غنی را در باب زندگی و مقام علمی آناتول فرانس در این جا نقل کنم:

در ادبیات معاصر فرانسه، یک نام برجسته و درخشانده است و آن نام، آناتول فرانس است که مانند ستاره‌های قدر اول در آسمان ادب و معرفت

-
1. Ernest Daudet
  2. Le Petit Pierre
  3. La Vie en Fleur

می درخشد.

از اواخر قرن گذشته یعنی از سال ۱۸۸۱ میلادی که آناطول فرانس با تصنیف کتاب «جنایت سیلوستر بونار»^۱ طلوع کرد تا امروز و تا هر وقت که دست دیگری بالای دست او پیدا نشود؛ یعنی آناطول فرانس دیگری ظهور نکند، در قلمرو ادب، دست دست اوست و نوبت دولت بز بام او نواختن خواهد بود.

سال‌هاست که شهرت او عالم گیر شده یعنی از سرحدات وطن و مولد او تجاوز نموده، به اعراف و اکناف جهان رسیده است.

کتاب‌های او به زبان‌های جمیع ملل متمدن جهان به کرات ترجمه شده است، شاید هیچ نویسنده‌ای زمان حیات خود به قدر آناطول فرانس شهرت نیافته و هیچ مرثیه‌ای بر او خوانده و مرید در عالم نداشته و بالاخره هیچ تألیفی این قدر که تألیفات او در دوره حیات خودش طبع و نشر و ترجمه شده است، به طبع نرسیده است.

مثلاً ترجمه فارسی کتاب «طائس»^۲ از روی نسخه چاپ سیصد و هفتاد و هشتم و ترجمه کتاب «عصیان فرشتگان»^۳ از روی نسخه چاپ یکصد و نود و نهم به عمل آمده است، در ترجمه کتاب عصیان فرشتگان در سال ۱۹۱۴ میلادی تصنیف شده بود و ده سال بعد یعنی تا سال وفات مصنف دویست بار به طبع رسیده و بعضی از کتاب‌ها، تا این تاریخ بیش از پانصد بار چاپ شده است.

این همه شهرت و اهمیت در عالم نویسندگی، نه فقط در فرانسه در

1. Crime de Sylvestre Bonnard

2. Thaïs

3. La Révolte des Anges

صد سال اخیر نظیر نداشته، بلکه در سایر ممالک هم احدی نتوانسته است، رقیب او بشود.

البته در صد سال گذشته، سایر ملل متمدنه هم نویسندگان معروف داشته‌اند، از قبیل مولر و برنارد شاو^۱ در انگلستان و مترلینگ^۲ در بلژیک و گابریله دانونتسیو^۳ در ایتالیا و تولستوی در روسیه و تاگور در هند و غیره، ولی شهرت هیچ‌یک به این درجه جهانی نشده و کتاب‌هایشان به این اندازه طبع و ترجمه و خواننده نشده است.

درباره آنتول فرانس، معاصرینش کتاب‌ها و رساله‌ها و مقاله‌های بسیار نوشته‌اند و از نظر رای گوناگون به نقد او پرداخته‌اند، مخصوصاً عده‌ای از فضلا و اهل نظر بوده‌اند که به عنوان تلمذ و ارادت، عمر خود را در صحبت او به سر برده و جز به جزء مطالب استاد را ثبت و ضبط کرده‌اند و اینک، آن جزئیات را به تأییدات خود برای ما شرح می‌دهند.

از مطالعه این نوشته‌ها حور معلوم می‌شود که روح و اخلاق و گفتار این مرد بزرگ در طبقه روشنفکر آن عصر چه نفوذ و تأثیری داشته است و کتب او، بعد از آن‌که اهل ذوق و ادب فرانسه از افسانه‌بافی «رامانتیسم» و خامی «ناتورالیسم» خسته شده بودند، چه پایه مورد علاقه مردمان با ذوق بوده است.

ژول لومتر^۴ که خود از نویسندگان بزرگ و معروف عصر بوده و بارها مزه انتقاد گزنده آنتول فرانس را در کشمکش «دندان دریفوس» چشیده است، می‌گوید: «آنتول فرانس، عالی‌ترین گل قریحه نژاد لاتین

-
1. George Bernard Shaw
  2. Maeterlinck
  3. Gabriele D'Annunzio
  4. Jules Lemaître

است.»

این حرف، حرف کوچکی نیست، نژاد لاتین نژادی است که قریحه‌های بزرگی مانند ویرژیل، سیسرون، لوکرس^۱، هوراس^۲، دانته، سروانتس، رابله^۳، کورنی، راسین، مولیر، ولتر، روسو، رنان و غیره در عالم نظم و نثر پرورانده است.

کسیو^۴ در دیباچه کتاب «گردش‌های آناطول فرانس»^۵ می‌گوید: «آناطول فرانس افلاطونی بود از نو زنده شده، افلاطونی که از خواندن کتاب‌های رابله، راسین و ولتر خسته و معتدل شده بود.»

مصنف این کتاب «گردش‌های آناطول فرانس» می‌گوید: «عالم در ضمیر آناطول فرانس نهفته شده بود» یا به قول شاعر ایرانی «جهانی است بنشسته در گوشه‌ای».

در هجدهم اکتبر ۱۹۲۴ یعنی روز فن آن نویسنده بزرگ، در ضمن خطب و مرثی که با حضور رئیس جمهور وقت و بزرگان فرانسه و نمایندگان مخصوص سایر ممالک اروپا که برای تشییع و تجلیل جنازه او به پاریس آمده بودند، القاء می‌شد و تصادف من هم جزء حضار مستمع بودم. گابریل هانوتو^۶، عضو و رئیس دائمی دارالانشاء آکادمی فرانسه به نام آکادمی در مقابل تابوت او گفت:

1. Titus Lucretius Carus

2. Quintus Horatius Flaccus

3. François Rabelais

4. Couchoud

5. Sándor Kémeri, Promenades d'Anatole France, préface de P. L. Couchou. 1927.

6. Gabriel Hanotaux

«با فقدان آناتول فرانس، نسل معاصر فرانسه تاج افتخار خود را از دست داد، آناتول فرانس وارث به استحقاق، صاحب و مالک زبان فرانسه بود. بعد از ولتر مثل آن بود که زبان فرانسه بدون سرپرست و صاحبی در سواحل رودخانه سن سرگردان باشد تا آن که به یکی از اطفال فرانسه موسوم به آناتول فرانس برخورد، این دو با هم انس گرفته، با یکدیگر عهد خواهری و برادری بستند، زبان فرانسه دیگر از سرگردانی خارج شد، زیرا آناتول فرانس مانند مالکی که در ملک خود تصرف نماید، صاحب و سرپرست زبان شد و تا پایان عمر حامی و حافظ و مدافع آن گردید. در آن عهد خواهری و برادری هر دو از یکدیگر فایده بردند، از طرفی آناتول فرانس به وسیله زبان فرانسه به اعماق اعصار گذشته فرو رفت، از طرف دیگر، زبان از راه او، با مهارت و زبردستی عجیبی به دماغ نسل معاصر داخل شد و در همه جا انتشار یافت.»

پینلو، رئیس مجلس شورای آن تاریخ و یکی از بزرگان اساتید دانشگاه پاریس در آن روز طی نطق خریش گفت:

«آناتول فرانس پس از عمر طولانی و بسیار به بلندترین درجات مفاخر علمی و ادبی که بشر ممکن است با آن برسد، وفات کرد. اما در شب دوازدهم اکتبر که خبر مرگ او در دنیا انتشار یافت، در تمام جهان متمدن، هر صاحب نظری از شنیدن این خبر و سست انگ بر خود لرزید، زیرا بلندی فکر او به مقامی بود که در شب مرگش سطح خرد و دانائی پایین آمد.»

فرانسوا آلبر^۲ وزیر معارف گفت: «در این ماتم که بزرگترین

1. Paul Painlevé

2. François Albert

ماتم‌های فکر فرانسه است، هر عبارتی برای بیان تألم نارساست، علو مقام آناتول فرانس این بود که حسود و هم‌چشمی در اطراف خود باقی نگذاشت، یعنی هرکس در هر عالمی که بود، او را «معلم» می‌خواند و به استادی او معترف بود.

خلاصه این مطالب این است که آناتول فرانس نه فقط بزرگ‌ترین نویسنده عصر خود در فرانسه بود بلکه در فکر و احساس جمیع ملل متمدن عصر خویش تأثیر مهمی داشته است.

حاله بیم چرک هم بوده و از چه راه اهمیت داشته است؟

آناتول فرانس در شانزدهم آوریل ۱۸۴۴ در شهر پاریس در خانه محقری از خانه‌های ساحل دایخانه سن و قسمتی از ساحل موسوم به ساحل مالاکه متولد شد.

نام خانوادگی او تیبو است و نام پدرش فرانسوا است که همشهریانش به عادت کسبه و طبه متوسط، از ابتدای جوانی به نام فرانس می‌خواندند که مخفف فرانسوا است. به تدریج این نام شهرت یافت به طوری که نام تیبو فراموش شد، پسرش آناتول هم این نام را اختیار نموده و مشهور جهان ساخت.

پدر آناتول فرانس یعنی فرانسوا تیبو، کتاب‌فروشی بود که در همان ساحل مالاکه منزل و دکان کتاب‌فروشی داشته است. به طوری که نام در بعضی از کسبه مخصوصاً در صنف کتاب‌فروشان دیده می‌شد. شخصاً اهل هنر و تتبع و ذوق بوده و غالب شب‌ها در دکان خود، اهل علم و ادب و تاریخ را گرد خویش جمع می‌نموده و با ایشان از هر در سخن می‌رانده است.

آناتول که یگانه فرزند دل‌بند این پدر بوده و اکثر اوقات نزد پدر

می‌زیسته، غالباً در آن انجمن ادبی حاضر بوده، مباحثات ایشان را می‌شنیده و در هر سنی، به مقتضای آن سن، چیزهایی به حافظه خود می‌سپرده، به طوری که بعدها در کتب خویش، همیشه آن یادگارهای آغاز عمر را به نحو دلکشی متذکر می‌شود، مخصوصاً در سه، چهار کتاب بسیار نفیس، با شوق و شور غریبی به تجزیه و تحلیل این خاطرات ایام کودکی و آغاز عمر پرداخته است.

شاید قبل از آن‌که قادر به خواندن و نوشتن بشود، در همان سال‌هایی که در کتابخانه، روی زانوی پدر می‌نشسته، در عالم خواب و خیال با آن قصه‌های پر از کتاب را منابع اسرارآمیز و شگفت‌انگیزی می‌شمرد.

به مناسبت سن و مای در محیط کتاب است که عشق مفروطی به مطالعه و جمع‌آوری کتاب و از خواب و تزیین آن‌ها داشته و تا آخر عمر، این عشق سوزان در او باقی ماند و غالب اوقات، او به خواندن و یادداشت برداشتن و تصفح اوراق گذشته است خواه او می‌گوید که بهترین لذت من در زندگی، جمع‌آوری صور و افکار و اساسات است و این کار با جمع و مطالعه کتب بهتر صورت می‌گیرد.

تنها چیزی که مقدور است، این است که جمع از خصوصیات سبک و شیوه تحریر او را به نحو اختصار ذکر کنیم:

یکی از خصایص سبک تحریر آنا تول فرانس سادگی و روشن‌نویسی است. این سبک مشکل‌ترین سبک‌های نویسندگی است و مخصوص بزرگان ارباب قلم است زیرا برای روشن‌نویسی و ساده‌نویسی، مطلب و معنی و سرمایه فکری لازم است.

نویسنده وقتی مغلق‌نویس و مبهم می‌شود و از روانی و سادگی منحرف

می‌گردد که به جمیع جهات مطلب آشنا نباشد و احاطه کافی نداشته باشد، خلاصه موضوع را خوب نداند.

سبک انشای آناطول فرانس درحالی‌که از نظر کلی به سبک اساتید و متقدمین زبان فرانسه است، به حدی فریبنده و شیوا و بکر است که همه را فریفته، سبکی است که به عقیده غالب نقادان تقلیدپذیر نیست یعنی تقریباً غیرممکن است که دیگری به آن سبک و روشی که ابتکار آناطول فرانس است، بتواند چیزی بنویسد، حاصل آن که سبکی است سهل و ممتنع.

آناطول فرانس مانع از افراط و خیار با زبردستی عجیبی، فکر و هنر را با یکدیگر ترکیب نکرده یعنی صنعت‌گری با فکر یا صاحب فکری هنرمند است.^۱

بسیار خوشنود و مفتخرم در ترجمه این یکی از آثار خواندنی و فلسفی آناطول فرانس، این نویسنده نامدار و متفکر فرانسه را به زبان شیرین فارسی ترجمه کنم، این را نیز توجه دهم که آنچه برای توضیح بیشتر برخی مطالب و نکته‌های مبهم کتاب، لازم بوده است، در پاورقی شرح داده‌ام. امید است که این ترجمه، موردپسند علاقه‌مندان آثار آناطول فرانس قرار گیرد.

فریا مجیدی

زمستان ۱۳۹۸

۱. برای آگاهی از متن کامل سخنان دکتر قاسم غنی نک: سخنرانی آقای دکتر قاسم غنی، استاد دانشگاه تهران درباره احوال و آثار «آناطول فرانس»، سلسله انتشارات دانشکده معقول و منقول، بهمن ماه ۱۳۱۶، ش ۷، ص ۲۱-۵۴.